

LATAJĄCY (47) *part praes act*

latający (45), **latający** (1), **latając** (1); *latając SkarŻyw*; *latający : latający Calep* (3:1).

lã- (30), la- (3); la- *Murm*; lã- : la- *RejPs* (2:1), *Leop* (4:1); *drugie a jasne (w tym 1 r. błędne znakowanie)*.

sg m N latający (12). ◇ *G latając(e)go* (1), *latając* (1) *SkarŻyw*. ◇ *D latając(e)mu* (3). ◇ *A latając(e)go* (1). ◇ *f N latającą* (6); -ã (4), -(a) (2). ◇ *A latającą* (1). ◇ *n N latając(e)* (4). ◇ *A latając(e)* (1). ◇ *pl N m pers latający* (1). *m an latający* (1) [*cum N pl ptacy*]. *subst latając(e)* (3). ◇ *D latającym* (2). ◇ *A m pers latając(e)* (1). *m an latając(e)* (2). *subst latając(e)* (4). ◇ *I m latającymi* (1) *BibRadz*, *latając(e)mi* (1) *RejPs*. ◇ *L latających* (1).

Sł stp s.v. latać, Cn notuje, Linde XVIII w. s.v. latać.

1. *Unoszący się w powietrzu, fruający; volatilis Murm, Mymer¹, BartBydrg, PolAnt, Calep, Vulg, Cn; volans Mącz, PolAnt, Calep, Vulg; volucer Mącz, PolAnt, Calep, Cn* (43) :

a. *Poruszający się w powietrzu przy pomocy skrzydeł lub dzięki wrodzonym właściwościom (o ptakach, owadach, aniołach)* (35) : *Murm* 81; *Mymer¹* 26; *BartBydrg* 173; *FalZioł* IV 27b, c; *RejPs* 218; Byli też tam ná tym polu ptacy bárzo cílzy latający *HistAl* K7; á czwarte [zwierzę] podobne Orłowi latającemu. *Leop* *2v, *B4v, *Gen* 1/20; Podam Cię ku pożárciu ptakom latającym *BibRadz Ez* 39/4, *Is* 30/6; *Altivolans*, Wyfoko latáyący. *Mącz* 7b, 236c, 328d; Kiedy kto przed oczymá iakoby muchy latające widzi *SienLek* 19v; *RejAp* 48v, 120v; *RejZwierc* 20v; *BudBib Is* 14/29; Iednego dnia nieprzyaciél/vkazawłzy mu fię w ósobie ptaká czarnego/ y latając około twárzy iego *SkarŻyw* 249; *Calep* 1138b, 1139a; *LatHar* 251; *WujNT Apoc* 4/7, 19/17.

W charakterystycznych połączeniach: latający(-a, -e) anioł, bazyliszek, gołębica, mucha, mysz, orzeł (4), *osa, ptak* (4), *ptastwo* (2), *ptaszek, robaczek, smok, wąż, zwi(e)rzę*.

Wyrażenie: »latający po powietrzu, na powietrzu« [szyk 2:1] (2:1): Iełli Pan Bog ptałłki latające po powietrzu żywi *KrowObr* 149; *BudBib Gen* 1/20; vkazawłzy trudne poznánie drogi/ [...] Orłá na powietrzu latającego *CzechRozm* 130v.

W przen (1) :

W porównaniu (1): Bo íą mocarze tego fwiátá iáko Lwi borzący w możnóściach fwoich. [...] Sã drudzy iáko orłowie latający z wyniołłemi rozumy náukámi y byłtrościámi fwoimi. *RejAp* 49v.

Przen (4) :

a) *Dqżący ku rzeczom wzniosłym* (2) :

Wyrażenia: »wysoko latający« (1): ptak duchowny ziemie fię y pomázania iey nie dotykájący. ktorego [św. Symeona Słupnika] tak wyfoko latającego/ ledwie doyrzeć możem *SkarŻyw* 31.

»wysoko latający orzeł« [= o św. Janie Ewangelístie] (1): Lecz iełt inny wieczny z Oycá rodzaj Páná náłzego wielki y dziwny/ o którym nie śmieli piłáć inni [...] Sam ten Ian wyfoko latający orzeł/ tego fię ważył [...] mówiąc: Ná początku było łowo. *SkarKaz* 484a.

b) *Rozszerzający się, wszędzie docierający* (1) :

Wyrażenie: »po świecie latający« (1): á widziłz przedfię iáką im [filozofom wieku przeszłego] oná łzyroko po fwiátu latająca łławá wieczną pámięć vczyniła. *RejZwierc* 23v.

c. *Zmienny, płochy, niestały (1) : (nagł) Niedbłość ćwiczenia [tak przedstawiali].* (–) PAnnę sptałzemi łkrzydły/ z Wołowemi rogi/ Máluią ią ná Swini/ á by v Lwá nogi. Bo do tego przekaża/ miłość lataiąca/ Albo oná Wołowa/ leniwość leżąca. Albo Swinie plugawstwo/ álbo Lwia vporność/ Ze fie musi zámieszkać/ przełáchetna dworność. *RejZwierz* 115.

a. *W funkcji rzeczownika: ptak (1) :*

Szereg: »tak latający, jako bestyja« (1): Mowił tedy Pan do Noego/ rzeknąc: Wynidzze z Korabiá thy y żoná twoiá/ [...] wśzytkie zwierzętá kthore łą przy tobie/ ze wśzelkiego ciálá/ ták w latających/ iáko w beśtyiach [*tam in volatilibus quam in bestiis*] *Leop Gen* 8/17.

b. *Unoszący się w powietrzu przy pomocy kogoś (1) :* A [Bóg] był nośson przez ánioły iako latający *RejPs* 24.

c. *Przenoszący się w powietrzu (o przedmiotach nieożywionych) (7) :* *MiechGlab* *4v; Wyłtępował dym od obliczności gniewu iego/ á ogień iáko węgle látaiące wślytko około fiebie puśtośłąc. *RejPs* 24; *Leop* 4. *Esdr* 15/40; Y przyidą wielkie y gwałtowne obłoki y gwiazdy/ áby łtráśzyli wśzytkę ziemię [...] Ogniem/ grádem/ mieczmi latającymi [*rhomphaeas volantes*] *BibRadz* 4.*Esdr* 15/40; *RejPos* 277; Bo ogień látaiący [*Ignis enim provolans*] nie łácno dáchowką przykryte dáchy zápala. *ModrzBaz* 35v.

Wyrażenie: astron. »gwiazda latająca« = *prawdopodobnie meteor* (1): *Aporrogas Graeci vocant defluxus quosdam aërios, qui ad terram labenteis, stellarum casus imitantur* – Gwiazda latająca. *Calep* [82]b.

2. *Przenoszący się szybko z miejsca na miejsce, prędko chodzący; volaticus Mącz, Calep (3) :* Volaticus, Latáyący/ nieśtáteczny y tám y lám fie wiyący *Mącz* 505d; *Calep* 1138b.

Wyrażenie: »po powroziech latający« = *linoskoczek* (1): *Scoenobates, Latine funambulus* Błazen po powroziech chodzący álbo latáyący. *Mącz* 371c.

Szereg: »chodzący albo latający« (1): *Mącz* 371c *cf* *Wyrażenie*.

3. *Będący w ciągłym ruchu w obie strony (1) :* Undantia lora, Troki y ták y owák latáyące wiyące fie. *Mącz* 502c.

Synonim: 2. biegający.

Cf **LATAĆ, LATANIE**